Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 237. TWO SECTIONS (SECTION 1) СУБОТА, 14-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 237. VOL LXI

ТРУМАН ВІДМОВИВСЯ СВІДЧИТИ ПЕРЕД КОНҐРЕСОВОЮ КОМІСІЄЮ

ВІН В ТОЙ СПОСІБ ПІДКРЕСЛЮЄ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТА ВІД КОНҐРЕСУ; ПРАВНИКИ ТВЕРДЯТЬ, ЩО ВЧИНОК ТРУМАНА НЕКОНСТИТУЦІЙНИЙ; КОМІСІЯ ЗАКЛИКАЄ НА СВІДКА БРАВЛЕНА

Ню Йорк, Н. И. — Бувший президент Геррі Труман в листі до Конґресової Комісії для протиамериканських дій відмовився бути свідком в справі номінації покійного Геррі Декстера Вайта на високого державного урядовця, що його підозрівали в комуністичному шпигунстві. Ця Трумановa заява здивувала публічну опінію, бо попереднього дня преса й радіовисильні повідомляли, що Труман „готовий свідчити", якщо комісія його покличе. Припускають, що це правні дорадники порадили бувшому президентові відмовитися свідчити перед Конґресовою Комісією, щоб в той спосіб оборонити незалежність виконної президентської влади від законодатної влади Конґресу. В своєму письмі Труман заявив, що як приватний громадянин він радо свідчив би перед Конґресом, але як бувший президент мусить зберігати права президента, бо це його обов'язок перед народом ЗДА затримати незалежність президентської влади навіть тоді, коли він вже не урядує. При цьому Труман покликався на 16 бувших президентів, між ними й на республіканських президентів, які відмовлялися свідчити на заклик Конґресу. Фахівці-правники твердять, що вчинок Трумана незгідний з конституцією ЗДА, бо він тепер тільки приватна людина, а не діючий президент. Крайовий Комітет Республіканської партії вирішив, щоб Конґресова Комісія для протиамериканських дій залишила дальші заходи в справі покликання на свідка бувшого президента і не обвинувачувала його в образі Конґресу. Комісія погодилася з цим рішенням партійного проводу і залишила дальшу акцію в цій справі, хоч і не відкликала свого заклику. Цей заклик комісії буде тільки шматком паперу — подібним до незреалізованого вексля. Бувший генеральний прокуратор Кларк (теперішній суддя Найвищочо Суду) ще не заявив про свою згоду виступити як свідок перед Конґресовою Комісією. Бувший державний секретар і теперішній губернатор Південної Каролайни Бирнс вислав письмові зізнання до Комісії, в яких повторює свою попередню заяву, що Турман був би відкликав номінацію Вайта на директора Міжнародного Монетарного Фонду, якби тієї номінації не потвердив Сенат. Конґресова Комісія для протиамериканських дій вислала заклик на свідка в справі номінації Вайта генеральному прокураторові Гербертові Бравнеллові, який заявив, що він буде свідчити, але зробить це найближчого тижня. Більшість політиків заявляє, що справу з номінацією Вайта програли обидві партії, і що вона вийшла на користь тільки ворогам ЗДА.

МекКарті про комуністичних аґентів у Дженерел Електрік

Олбані, Н. И. — Сенатор Джозеф Р. МекКарті заявив, що під час переслухувань в Олбані він виявив, що комуністичні аґенти дісталися на працю до великої фабрики Дженерел Електрік у Скенектаді і „знають все", що продукується в цій фабриці, включно з таємними урядовими замовленнями. Ці зізнання склав один робітник, який 1949 року, працюючи у фабриці Дженерел Електрік, вступив до комуністичної партії. Цей робітник покинув пізніше партію, фабрику і виїхав до Торонта, звідки прибув на свідка перед Постійну Сенатську Слідчу Підкомісію. Він заявив, що 13 комуністів — робітничих провідників мають у фабриці Дженерел Електрік доступ до таємних матеріялів і творять у цій фабриці комуністичні клітини. П'ять із покликаних свідків відмовилися відповідати на питання, чи є вони комуністи. Один свідок зізнав, що комуністи мають своїх людей також в місцевості Кноллс.

Припиняють будову атомової фабрики

Шикаґо. — Комісія Атомової Енерґії повідомила про припинення будови нової атомової фабрики, яка мала коштувати 26 мільйонів долярів. Комісія наказала припинити будову цієї фабрики, з тої причини, що „технічні вдосконалення збільшать продукцію у фабриках, які вже існують і виробляють ті самі матеріяли, що їх мала виробляти нова фабрика. Комісія не повідомила, які матеріяли продукувала б нова фабрика, але догадуються, що це мали б бути радіоактивні матеріяли для атомових експльозій. Припинення цієї будови заощадить державі 26 мільйонів долярів на саму будову та 7 мільйонів на інші початкові видатки для урухомлення фабрики. Витрати на дотеперішню будову становлять два мільйони долярів.

В АМЕРИЦІ

● **Шеф штабу армії** генерал Меттью Б. Ріджвей, промовляючи перед 2,500 судентів і гостей в Гофетра каледжі в Гемстеді на Лонґ Айленді, заявив, що Совєти без жадного вагання знищили б ЗДА, коли б тільки не боялися негайної відплати та пізнішої прогри у війні.

● **Наукова Служба** повідомляє про винахід такого точильного каменя, який буде одичасно острити, витирати, сушити й наоливлювати ножики до голення. Цей нагострювач дасть можливість одним ножиком голитися 30 разів.

● **Провідник** республіканської більшости в Сенаті, сенатор Вільям Ф. Новленд заявив, що представники ЗДА на найближчій зустрічі великої трійки повинні ясно сказати своїм союзникам, що американський Конґрес буде керуватися в своїй допомоговій політиці тим, як Франція та Анґлія поставляться до справи озброєння Німеччини. Новленд заявив, що не можна вірити совєтським залвам про неаґресію, бо Совєти не дотримали досі ні однієї своєї умови про ненапад.

● **В Ріо де Жанейро** поліція арештувала двох пасажирів, які на італійському кораблі привезли комуністичну літературу в португальській мові для Бразилії. Ця література вихвалює комуністичні успіхи в державах за залізною заслоною і виступає проти американської „експлюатації" в Бразилії.

● **На водах Арґентини** почалися найбільші морські маневри в історії цієї країни. В них бере участь 25 воєнних кораблів, 6,000 вояків і 50 літаків. Під час маневрів будуть бомбардувати побережжя, обороняти конвої кораблів та виконувати інші вправи.

● **Секретар оборони** Чарлз Вилсон, промовляючи на зборах Товариства Військових Лікарів, сказав, що наука „стоїть на порозі далеко важливіших відкрить у ділянці атомової енерґії, ніж атомова бомба."

● **Грецький король Павло,** — звертаючись до 10,000 слухачів Каліфорнійського Університету, сказав, що американська демократія побудована на тих демократичних основах, які розвинулися 2,000 років тому на його батьківщині в Греції.

Б. ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН НА ПРЕСОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Як за своїх „старих, добрих" президентських часів, бувший президент Геррі С. Труман відбув минулого четверга в Ню Йорку пресову конференцію перед великою кількістю представників преси. На фото: б. президент Труман показує заяву, яку він вислав конґресменові Г. Е. Велде, голові Конґресової Комісії для розсліду протиамериканських діянь, відмовляючись „з конституційних мотивів" виступити перед тим комітетом із свідченням в справі Вайта.

ПОЧИНАЄТЬСЯ ПІДГОТОВА ДО ВІДЗНАЧЕННЯ 60-РІЧЧЯ УНС В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — У зв'язку з 60-річчям Українського Народного Союзу,яке припадає в наступному 1954-му році, в Ню Йорку вже починається підготова, щоб ці роковини відзначити відповідною культурною імпрезою. Підготову веде Ювілейний Комітет, створений свого часу з представників Відділів УНС метрополітальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі, з головою УНС п. Дмитром Галичином на чолі. В ювілейні святкування, крім посиленої організаційної праці, має увійти репрезентативна культурна імпреза, для якої вже замовлено Карнеґі Голл на половину травня наступного року. Подробиці святкувань будуть обговорені на найближчих зборах Комітету, скликаних на цю неділю, 15-го листопада, о год. 2-ій пополудні в приміщенні Демократичного Клюбу при 59 Ст. Маркс Плейс в Ню Йорку. Тому, що на зборах мають бути обговорені важливі проблеми ювілейних святкувань, як теж і організаційні проблеми ювілейного року, Комітет закликає не тільки всіх своїх членів, але й всі Відділи УНС з Ню Йорку, Асторії, Брукліну, Бронксу, Йонкерсу, Джерзі Сити, Байону та всіх довколишніх околиць, щоб вони обов'язково вислали на ці збори свого представника або представників. Святкування 50-літнього ювілею УНСоюзу в Ню Йорку 10 років тому, що відбулося теж в Карнеґі Голл, належить ще й досі до найкращих і найбільших культурних імпрез американських українців. Теперішній Ювілейний Комітет плянує докласти всіх зусить, щоб відзначення 60-літнього ювілею УНС в цій світовій метрополії було ще більш величаве.

Знижка транспортових оплат для учнів у Ню Йорку

Ню Йорк, Н. И. — Дирекція Транспорту в Ню Йорку обнизила для учнів оплату за переїзд підземними й надземними залізницями з 15 на 10 центів. Ця знижка оплати відноситься до учнів середніх шкіл і важна від 1 лютого 1954 року. Внаслідок цього міська каса втратить річно 500,000 долярів, бо з неї користатимуть коло 70,000 учнів. Фінансова криза нюйоркського міського транспорту й далі не розв'язана, бо робітники домагаються підвишки платні, а цю підвишку не змогли б покрити прибутки Дирекції Транспорту навіть після підвишки оплати переїзду з 10 центів до 15, переведеної 25 липня.

Виявлено нову недугу — подібну до ґрипи

Ню Йорк, Н. И. — Лікарі мають клопіт із новою невідомою недугою, яка своїми виявами подібна до інфлюенци або легкої ґрипи, але її вірус — це не вірус ґрипи, і тому щеплення протиґрипозною сироваткою не забезпечує проти цієї нової недуги. Про нову недугу доповідав на річних зборах Американського Товариства в справах публічного здоров'я д-р Джовнес Е. Салк, професор бактеріології Пітсбурзького Університету.

Ця недуга ніколи не кінчається траґічно, вона триває від одного до п'ятьох днів; її ознаки такі самі, як при ґрипі: гарячка, болі в м'язах і біль голови. Вона атакує ніс, горло, а тому її називають недугою дихальних шляхів. В шпиталях цю недугу мішають із ґрипою, але дослідження крови виявили, що це є окрема недуга. Протиґрипозне щеплення забезпечує проти захворіння на цю недугу принаймні на два роки.

Конґресмен Ноа Мейсон заповідає 5% податок від продуцентів

Республіканський конґресмен із стейту Ілліной, Ноа Мейсон заповів через радіо, що на найближчій сесії Конґресу він внесе проєкт про 5-відсотковий податок від усіх продуктів, за вийнятком продуцентів харчів і ліків, бо на ці речі найбільше витрачують грошей люди, які найменше заробляють. Мейсон сказав, що новий податок скасує всі інші податки за вийнятком тих, що їх побирається від алькогольних напоїв і тютюну. Конґресмен Ноа Мейсон — член Комісії Способів і Метод у Палаті Репрезентантів, яка тепер працює над повною ревізією податкової системи.

Айзенгавер виїхав на приязну візиту до Канади

Поїзд президента ЗДА. — Президент Айзенгавер виїхав з дружиною і з канадійським амбасадором А. Д. П. Гіні та його дружиною і з цілим рядом своїх дорадників на відвідини до канадійського прем'єра й канадійського народу. Безпосередньо перед своїм виїздом президент іменував дві комісії, які мають працювати над затісненням добросусідських зв'язків із північним сусідом ЗДА — Канадою. Перша комісія — це Американсько-Канадійська Комісія для торгівлі і господарських справ, яка буде складатися з міністрів обох країн і дбатиме про задовільний для обох сторін розвиток торгівлі між ЗДА і Канадою. Від ЗДА членами цієї комісії будуть Джан Фостер Доллес, Джордж М. Гомфрі, Езра Тефт Бенсон і Сінклер Вікс — державний секретар і секретарі скарбу, рільництва і торгівлі. Від Канади членами цієї комісії іменовані міністри відповідних ресортів. Друга комісія — це американський відділ Спільного Заряду Інженерів для водних споруди на ріці св. Лаврентія, що має обслуговувати ЗДА і Канаду. В Канаді президент Айзенгавер нараджуватиметься про становище до Совєтів, континентальну оборону та інші спільні для ЗДА і Канади справи. В суботу Айзенгавер промовлятиме на засіданні обох палат канадійського парляменту, і ця його промова буде передавана через телевізійні станції до обидвох країн. До ЗДА президент має повернутись в 5.10 пополудні в неділю.

РОСІЯ І КОМУНІЗМ — ПРЕДМЕТ РАДІО-ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ДИСКУСІЇ

ПРОФ. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ, Д-Р С. М. ДРАСКОВІЧ І АДМ. МЕНЦ ОБГОВОРЮВАТИМУТЬ ПРОБЛЕМИ СХОДУ І ЗАХОДУ

Вашингтон. — В рямках радіо-телевізійного форуму Джорджтавнського університету відбудеться в найближчу неділю, 15-го листопада о год. 7-ій ввечорі на телевізійному каналі ч. 5, дискусія між професором Маркетського університету д-ром Романом Смаль-Стоцьким, членом Центрального Сербського Комітету й колишнім членом Інституту Оборони в юґославському міністерстві закордонних справ — д-ром Слободаном М. Драсковічем та адміралом Джорджом Менцом, членом Американського Комітету для визволення від большевизму. Темою дискусії, яку координуватиме коментатор Метью Воррен, буде: Що таке „Росія"? Завдання цієї дискусії — вияснити американській публіці справжній характер комунізму, як нової форми російського імперіялізму, як теж долю поневолених тим імперіялізмом народів на випадок його евентуального повалення. В пресовому повідомленні про ці дебати м. ін. сказано: „В кожній боротьбі дуже важливо знати характер противної сторони, її силу і її слабість. Чим ліпше ми її знаємо, тим більші вигляди маємо на перемогу і тим менші можливості на помилки. В тій цілі Форум Джорджтавнського університету запросив трьох знавців російських і комуністичних справ обговорити проблему: Що таке „Росія"? В той спосіб ми можемо довідатись дещо від тих людей, які самі були поневолені совєтським комунізмом, і навчитися, як треба поводитися з ним в холодній або (Боже борони) гарячій війні".

Ізраїль запропонував безпосередні розмови з Йорданією

Об'єднані Нації, Н. И. — Ебба Ес Ебан, представник Ізраїлю, виголосив в Раді Безпеки Об'єднаних Націй 2 і 1/2 годинну промову, наприкінці якої запропонував навфязати негайні безпосередні переговори між Ізраїлем та Йорданією у справі прикордонних інцидентів. Він висловив жаль з приводу убивства під час жидівського рейду на містечко Кібія 53 арабів з Йорданії, але твердив, що ця „протидія" була наслідком попередніх нападів арабів на прикордонні жидівські оселі. Він заявив, що має уповноваження від свого уряду заступати Ізраїль в переговорах з представником Йорданії, і вказав, що з уваги на приявність в ЗДА йорданського міністра д-ра Юссефа Гейкаля і генерала Беннікe, голови комісії ОН в Палестині, можна було б негайно перевести потрібні розмови. Д-р Гейкаль заявив, що він уповноважений виступати тільки в справі згаданого нападу на містечко Кібію, а в усіх інших справах мусить рішати йорданський уряд. Знову ж д-р Малік, представник Ливану, в промові, що тривала більше як годину, закинув ізраїльському делеґатові Ебанові, що він хоче „втопити в „морі слів" головну справу, яка є на порядку дня Ради Безпеки, а саме — напад жидів на Кібію і порушення цим договору про перемир'я між Ізраїлем та його арабськими сусідами. Він жадав покарання Ізраїлю і загрозив, що на випадок повторення такого випаду збоку жидів — арабські держави зареаґують збройно.

Генерал Де Ґоль проти европейського пакту оборони

Париж. — Після довгої мовчанки знову забрав слово колишній голова французької держави генерал Де Ґоль, який вернувся тепер з подорожі по країнах, приналежних до французької Унії. Генерал Де Ґоль гостро виступив проти натиску ЗДА на Францію у справі ратифікації европейського пакту оборони, що передбачає спільну з німцями европейську армію, і заявив, що цей пакт криє в собі небезпеку втрати Францією її суверенности. Він назвав „курйозом", що ЗДА, які самі не є членом цього пакту, спонукують Европу прийняти його. Коли ЗДА підтримують такі унії — казав де Ґоль — „то чому вони не об'єднаються з Мехіко, Канадою і південно-американськими державами?" Він закидав Америці, що вона не хоче погодитися на світовий союз суверенних держав, до якого належала б і Німеччина з власними арміями, а натискає на спільну европейську армію. В союзі держав, мовляв, німецька армія була б під контролею альянтів, а в спільній европейській армії німці гратимуть першу ролю. Водночас Де Ґоль старається через своїх прихильників спаралізувати заповіджену в Гаазі конференцію міністрів закордонних справ для справи европейської унії і відложити заповіджену на вівторок парляментарну дебату над европейською політикою Франції. Міністер закордонних справ Жорж Бідо загрозив димісією. В голосуванні 492 голосами проти 122 відкинено внесок про відложення европейської дебати. Якщо прихильники Де Ґоля виступлять з уряду прем'єра Лянієля, то саме під час конференції в Бермудах може вибухнути нова криза французького уряду.

ВІЙСЬКО ЗДАВИЛО НОВУ СПРОБУ ПЕРЕВОРОТУ В ІРАНІ

КОМУНІСТИ І НАЦІОНАЛІСТИ ПЛЯНУВАЛИ ПОВАЛИТИ РЕЖИМ ПРЕМ'ЄРА ЗАГЕДІ

Тегеран, Іран. — Іранська армія і поліція здавили минулого четверга нову спробу державного перевороту в Ірані, зорганізовану комуністами і крайніми націоналістами. Притоку до того дав суд над бувшим прем'єром д-ром Могаммедом Моссадеком, якого перед поваленням націоналісти й комуністи підтримували і який вже від п'ятьох днів відповідає перед надзвичайним військовим судом за державну зраду. Військовий командувач в Тегерані, генерал Фарґат Дадсетан, мав раніше докладні відомості про плянований замах і тихцем зосередив в столиці Ірану, Тегерані, й довкола нього дві дивізії війська та сильні відділи поліції. Ці сили введено в акцію на початку вибуху вуличних демонстрацій, при чому змовники були так заскочені цією реакцією влади, що весь плянований переворот заломився. За повідомленням англійського інформаційного бюра Ройтера, убито у вуличній стрілянині двох демонстрантів і 140 осіб арештовано. По стороні змовників стояло теж купецтво, невдоволене господарською політикою прем'єра Загеді. Тому крамниці в Тегерані були зачинені, але після здавлення вуличних демонстрацій 40 відсотків крамниць відчинено ще того самого дня, себто в четвер цього тижня. Головну вину в заворушеннях приписав ген. Дадсетан забороненій в Ірані комуністичній партії Туде. Комуністи й крайні націоналісти були в гострій опозиції до нової влади в Ірані від хвилини упадку Моссадека 19 серпня ц. р. і використали теперішній суд над Моссадеком та викликані тією розправою неспокійні настрої для одвертого виступу проти уряду. На чолі змовників стоять парляментарний посол і дорадник Моссадека, д-р Абдуллаг Моазамі, голова розв'язаного парляменту і Казем Гассібі, також один із Моссадекових прибічників. Всі вони зникли ще 19 серпня і від того часу керують рухом спротиву з криївок. Щодо комуністів, то — за словами кореспондента „Ню Йорк Таймсу" — вони дивилися завсіди на Моссадека, „як на Керенського в іранській політиці, себто того російського прем'єра з 1917 року, що його скинули комуністи". Тепер в Ірані запанував знову спокій.

Франція готова „чесно замиритися" з комуністами в Індо-Китаї

Париж. — Прем'єр Жозеф Лянієль заявив в Раді Республіки, що війна в Індо-Китаї не мусить закінчитися обов'язково повною перемогою над комуністами, але, що Франція була б щаслива, коли б знайшла лише „чесну розв'язку" конфлікту. Прем'єр Лянієль покликався при цьому на приклад американців в Кореї і повторив кількакратно, що Франція не може шукати в Індо-Китаї більшого, ніж те, що ЗДА знайшли в Кореї, а саме — розв'язки проблеми дипломатичним шляхом. Лянієль визнав, що допомога, яку дали Франції ЗДА у висоті $385,000,000 на війну в Індо-Китаї, скріпила шанси дипломатичного закінчення війни. Однак Лянієль скаржився, що „табір Го Чі-міня", провідника в'єтнамських комуністів, не відгукнувся на пропозицію, що її зробив він у французькому парляменті 18 жовтня ц. р. Заява французького прем'єра про готовість мирно закінчити війну проти комуністів в Індо-Китаї суперечить становищу американського віце-президента Ніксона, яке він висловив під час відвідин Індо-Китаю, що тамошня війна проти комуністів мусить вестися „аж до остаточної перемоги".

Зросла можливість юґославсько-італійської згоди

Лондон. — В італійсько-юґославському конфлікті у справі Трієсту настало деяке відпруження. Італійський амбасадор у Лондоні, Манліо Броссо, вернувся з Риму, куди їздив на нараду з своїм урядом, і зголосився на довшу розмову з міністром закордонних справ Іденом. Англійське міністерство закордонних справ не заперечило й не потвердило поголоски про те, що Італія погодилася на останню пропозицію Юґославії, щоб „технічні експерти" ЗДА, Англії, Франції, Італії і Юґославії зійшлися негайно на нараду й устійнили, чи і на яких підставах може зійтися повна конференція тих п'яти держав для остаточного полагодження справи Трієсту. Італійський амбасадор Броссо буцімто привіз з Риму згоду на таку пропозицію Юґославії. За відомостями з Белграду мотиви конечности військової кооперації всіх країн півдня Европи натискають однаково на Юґославію, як і на Італію, щоб вони мирно поладнали свій спір.

На Цейлоні не всі бажають приїзду королеви Єлисавети II.

Кольомбо. — Два члени опозиції в цейльонському парляменті виїдуть до Лондону, щоб переконати королеву Єлисавету II відмовитися від своїх відвидин Цейльону, передбачених на квітень наступного року. Цейльонські посли покликатимуться на переслану королевій петицію, що її підписали 100,000 цейльонців. Єдиним арґументом небажання вітати у себе королеву є економічне положення країни: Цейльон переживає таку господарську кризу, що не може дозволити собі на величезні видатки, зв'язані із королівськими відвідинами.

В СВІТІ

● **Совєти звільнили 11 французів,** в тому числі дві жінки, арештованих після війни в Німеччині й засланих вглиб Росії. Один із них є народжений в Росії французький журналіст, який був кореспондентом офіційної французької пресової аґенції Гаваса в Румунії, де його арештували й заслали на Сибір ще в 1940 році. Совєти звільнили також одного англійського вояка, якого арештували в Німеччині після війни і засудили на 10 років заслання „за шпигунську роботу".

● **19 гарматніми стрілами** — привітали віце-президента Ніксона на аеродромі у Сеулі, коли він прилетів туди з своєю дружиною з відвідинами до президента Синґмана Рі, як „амбасадор доброї волі ЗДА". Головний командувач військ ОН ген. Гол, ген. Тейлор, амбасадор Бриґс й інші американські найвищі представники в Кореї, як також вся державна рада Південної Кореї, вітали віце-президента.

● **Комуністичний маршал** Кім Іль-сунґ, північно-корейський прем'єр, прибув до столиці Китаю Пейпінґу „для нарад і дальшого затіснення політично-економічних і культурних зв'язків".

● **Шеф об'єднаних американських військових штабів,** — адмірал Радфорд, прибув з Риму до Неаполю, звідки від'їде до Мадриду.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОМОВИ

З початком і впродовж кожного сезону нашої громадської праці, зокрема під час відзначування національних річниць, як Листопад, 22-го січня, Шевченківські роковини і т. п., загал громадянства живе майже під терором... промов. Це не тому, що він є проти промов. Відомі випадки, навіть з останніх часів, коли присутня на залі публіка виявляла максимальне заінтересовання до промов. На останніх зборах Крайової Ради УКК приявні готові були зрезиґнувати з обіду та перепочинку, домагаючись продовження одної навіть не промови, а тільки доповіді. Та це справді виїмкові випадки, бо до правил нашого громадського життя належать промови, що справді „вбивають" публіку. Для прикладу можна б згадати тільки про виступи промовців на недавній конвенції Ліґи Молоді в Нюарку та про останнє Листопадове Свято й українську імпрезу на Міжнародній Жіночій Виставці в Ню Йорку.

В чому зло з промовами? Насамперед в їх довжині. Заанґажований на імпрезу промовець забуває, що він не є один, що має виповнити всю програму. Він не здає собі справи з того, що всього не можна сказати навіть у найдовшій промові. Він не знає, або забуває, що признана в світі за найкращу промова Линколна в Геттисбурґу, в 1863-му році, мала всіх 269 слів, чи радше мовних знаків, включно з родівниками та сполучниками, і тривала заледве кілька хвилин. Певно, не всі є Линколнами, але те, що в нас з промовами витворюється, то таки справді забагато навіть на нашу українську балакучість. З цим теж тісно зв'язаний зміст промов.

Майже кожний промовець вважає за відповідне починати свою промову, якщо вже не від початку світу, то бодай від „трипільської культури". При цьому повторюється відомі факти з відомих подій, переповідається їх приблизно в такій самій формі і насвітлюється під тим самим кутом, що їх переповідалось і насвітлювалось впродовж всіх тих минулих років, в яких річницю згадувано чи святковано. В таких промовах рідко коли можна почути оригінальну думку або факт, ще не відомий. Прямо переповідають історію або монтаж написаних вже статтей і промов, переплітаючи їх густо цитатами з віршів та народних пісень, переконують слухачів в справах, в яких вони вже давно переконані, і в результаті змушують їх, якщо не дрімати та нудитись, то нервуватись і з нетерпеливістю рахувати відкладані промовцем прочитані картки й ламати собі голову над тим, скільки тих карток ще може бути в руці промовця.

В додатку, на одному промовцеві, звичайно, не кінчиться, бо майже всі наші „святочні програми" включають „відкриття", „вступне слово", „святочне слово", „святочний реферат" чи ще „святочну доповідь", що їх попереджає ще відповідна рекомендація для кожного промовця. Все це разом дає таке перевантаження програми, що публіка опісля знеохочується до всього. Нічого дивного, що наші національні імпрези виходять блідо, мають відносно малу фреквенцію публіки, що ними майже зовсім не цікавиться народжена тут ґенерація і що в касі таких імпрез, замість прибутку на якусь благородну народну ціль, треба покривати дефіцит.

Наш загал потребує промов. Але справжніх промов, що зворушували б його сумління, що запалювали б його серця до благородних вчинків, що справді переконували б, робили б його кращим, активнішим. Але йому не треба і він не хоче довжелезних тирад, які вже багато разів чув або читав, чи міг почути або прочитати. Це не доконче вина самих промовців, які часом падають жертвою непоінформованости збоку аранжерів імпрез, але й трапляються такі, які зловживають нагодою понисатись перед заохоченою до участи в імпрезі патріотичною публікою.

Поодинокі громадяни, які падали жертвою промов на наших імпрезах, домагаються, щоб рівночасно з проголошуванням імпрез точно означувалося час промов. Наставлення публіки до довгих промов видно з того, що на одних недавніх зборах найгарячіше оплескувано одного учасника, який, після довгих тирад своїх попередників, зрезиґнував зі слова.

Все це вимагає основної перевірки цілої системи промов на наших імпрезах, якщо вони мають здійснювати свою мету й підносити дух нашого громадянства, а не дорешти вбивати його.

НОВА СЕСІЯ ПАРЛЯМЕНТУ

(Кореспонденція з Лондону)

В понеділок 2 листопада престольна промова королеви Єлисавети II відкрила нову сесію англійського парляменту.

Як відомо, престольну промову в Британії читає монарх, але складає ту промову і за неї відповідає уряд. Король завжди мусить бути з тою партією, яка має в парляменті більшість. Недавно, ще в 1951 р., король Юрій VI промовляв у парляменті як соціяліст. Його дочка, королева Єлисавета, виголосила промову консервативну.

Після престольної промови вступне слово мав прем'єр сер Винстон Черчил, який говорив про справи зовнішні і внутрішні, а передусім про справу миру. Тепер його слова не були такі рішучі, як в промові з 11-го травня 1953 року, коли він поставив відважний проєкт — розмов „на найвищому рівні" між головами урядів великодержав, з участю Сталінового наступника Маленкова. Події в міжнародній політиці значно зменшили надії сера Винстона на успіх такої конференції. Однак, прем'єр знайшов інші мотиви для зміцнення своїх надій на мир з Москвою. Він тої думки, що тепер, після смерти Сталіна, його наслідники інтересуються більше внутрішніми справами, ніж завойовницькими плянами. До цього додав на перший погляд парадоксальну, але не позбавлену рації думку: „Я маю деколи дивну думку, що нищівний характер цих сил (атомової енергії і т. п. П. А.) може принести зовсім непередбачену безпеку для людства". Прем'єр цим хотів сказати, що уряди великодержав, озброєні атомовими бомбами, самі побояться ужити цієї зброї, розуміючи всю їх згубну силу. Отже, немає зла без добра...

І урядова партія і опозиція радо слухали оптимістичні міркування старенького прем'єра. Однак оптимізм упав, коли члени парляменту почули міністра закордонних справ Ідена. Він говорив про неприхильну відповідь Москви на ноту великодержав у справі переговорів міністрів у Люґано. Москва не бажає собі ніяких переговорів, ставлячи наперед неможливі умови. Іден мусів заявити, що для забезпечення Европи від московської аґресії потрібна армія Західньої Німеччини (справа дуже непопулярна в Британії).

Опозиція за це гостро атакувала Ідена. Однак, ясно кожному, соціялістичний уряд Британії мусів би вести ту саму політику, що й консерватисти: безборонна Німеччина — це сильна принада для кожної аґресії зі Сходу.

Консервативний уряд виготовив програму будівництва домів. Плян розрахований на прихильність виборців. Приклад Аденауера, що розвинув будівництво домів і виграв вибори в Німеччині, був, очевидно, використаний консерватистами в Лондоні. Цей плян викликав критику опозиції, як „пропаґандивний". Для опозиції було б вигідніше, коли б консерватисти виявили себе більш „реакційними"...

Дискусія в парляменті в справі престольної промови і декларації Черчила розвинулася в тоні, освяченому довгою традицією. Опозиція зробила свої зауваження до цих промов у добірних виразах, але з гумористичними натяками і перебільшеннями. Видно, що люди з обох партій — це давні добрі знайомі, часто особисті приятелі, хоч політичні противники.

Був. прем'єр К. Етлі, говорячи про проєкт реформи палати лордів, згадав, що про це саме говорив Черчил у парляменті ще в р 1910: „Не грає ролі почекати ще пару років", зазначив Етлі.

Був. міністер закордонних справ соціялістичного уряду Моррісон виявив свою дотепність у промові, яка часто викликала оплески і щирий реґіт в рядах опозиції і серед послів консервативної партії. На адресу Черчила Моррісон сказав кілька компліментів з деякими „шпилечками", які дали нагоду для сміху й самому прем'єрові. Він назвав Черчила „радикалом, змішаним з покійним Ллойд Джорджем" (ліберал), а тому, мовляв, що він так часто міняв свою партійну приналежність, треба слухати все, що каже Черчил, з недовір'ям.

„Це байдуже, що прем'єр каже сьогодні. Ви можете завжди переконатися, що кілька років перед цим про те саме він сказав протилежне". Моррісон похвалив ораторський хист Черчила, але не без „шпильки": „Він проявляє надзвичайну спритність, щоб не дати парляментові інформацій... Він денаціоналізував сталеву індустрію і вніс майже хаос в транспорт, і він хоче дати сиру бавовну в руки спекулянтів, але каже: — Ах, чи не можемо ми об'єднатися"...

Моррісон згадав, як Черчил під час виборів 1945 р. приїхав до його виборчого району і сказав: „Тут є один чоловік, якого я не хотів би ніколи більше бачити" (Черчил мав на увазі Моррісона). На це Черчил усміхнувся і махнув рукою до промовця: „Я дістав більше того!" (то була перемога Партії Праці на виборах).

З гумористичним розпачем Моррісон обернувся до своїх однопартійців: „Що ви з ним можете зробити?"

Промовець опозиції зазначив, що консервативна партія має замало відповідних людей для міністерських посад, і тому Черчил хотів би мати коаліційний уряд. Але — „прем'єр-міністер є коаліція сам по собі"! З приводу суперечностей у поглядах Черчила минулого часу і теперішніх Моррісон додав: „Ми були раді побачити його сьогодня. Це було після його неприсутности, яку ми всі оплакуємо (Черчил нездужав). Ми були не тільки раді побачити поворот прем'єра, але були особливо раді побачити грішника, що покаявся".

Це стиль англійського парляменту: опозиція є для того, щоб опонувати, це її повинність. Уряд приймає це як належить: все одно опозиція не може переголосувати урядової партії.

І мимоволі, після цієї блискучої дискусії, пригадуєш „однодушність" у совєтських „парляментах", де все голосує за проєкти уряду і партії з „ентузіязмом"...

П. А.

А. Чернецький (Швайцарія)

ЗА СУМЛІННУ І ВІДПОВІДАЛЬНУ КРИТИКУ

Добре зробила „Свобода" (ч. 205 із 1. X. 53), яка з авторитетного місця, у вступній редакційній статті звернула увагу та остерігала „патріотичних" дописувачів української преси, що замість спокійно арґументувати, полемізують із чужими політиками лайкою і замість добра українській справі, здобувають їй тільки ворогів.

Видно, що не один з дописів, які дістає редакція „Свободи" „в обороні України", такий, що годі на це мовчати і треба голосно остерегти проти такої „патріотичної акції".

Багато наших „політиків" і „журналістів" не здають собі з того справи, що газета і взагалі друковане слово у світі має велике значення. Наш селянин казав: „що затягнеш пером, не витягнеш і волом".

Українська преса, головно тут, у широкому світі, веде свою працю прилюдно, на очах того світу. Це наче публічна судова розправа.

А під час судової розправи, яка мусить переводитись без пристрасти, злоби, гніву, зобов'язують і певні правні норми поступування, процедура. І то зобов'язують вони і прокуратора, і оборону, і свідків, і навіть самих суддів.

Прокуратор, який обвинувачує, не сміє лаяти, поніжувати людську гідність, висмівати підсудного, чи погрожувати йому або свідкам. Не сміє цього робити ні свідок, ні суддя. Але й підсудний і його оборонець мусять теж додержувати тих самих норм, маючи повну свободу оборони і спростування закидів.

Ми на це мало звертаємо уваги у наших виступах перед світом. Уживаємо, замість арґументів, гострих „кріпких" слів, а найбільше лайки. Робимо це так супроти себе самих, супроти українських партійно-політичних опонентів, як і супроти чужих. Забуваємо, а може й не знаємо, при тому, що з хвилиною зактуалізування української проблеми у світовій політиці наші виступи і нашу пресу дуже уважно читають і політики і закордонні міністерства різних держав.

У всіх архівах державних міністерств є українські відділи. Та не тільки у державних архівах, але й у секретаріятах всіх політичних партій є матеріяли про українців.

Нам не раз видається, що люди, які з нами говорять про Україну, нас не знають, або мають про нас хибне поняття, яке їм надали ворожі нам інформатори.

Що наші вороги не без вини у злобному інформуванні чужинців про Україну, цього не заперечуємо і тому не дивуємося. Але не без вини тут і ми, через те, що наївно, непродумано, в добрій вірі виписуємо у нашій пресі таке, що нас перед чужинцями компромітує, і, замість користи приносить нам тільки шкоду.

Преса, друковане слово — це дзеркало народу, у якому видно його постійну зрілість. Ми не можемо чужинцям заборонити дивитись у те дзеркало, не користуватись нашою пресою, не робити з неї витягів, не комплектувати їх у своїх архівах та не послуговуватись ними. А до того багато чужинців знають українську мову, і наївно думати, що ми викрутимося чи заперечимо деякі наші „політичні" дії — коли на це є докази, друковані в українській пресі.

Хто з українців мав до діла із чужим політичним світом, той знає це аж надто добре.

Багато чужинців знають про нас із автопсії. В цьому міг переконатись один із наших „відповідальних" політиків, який зголосився був раз на розмову до секретаря Европейського Руху д-ра Реттінгера, не поінформувавшись перед тим, до кого він ішов на авдієнцію. Наш „політик" не знав, що д-р Реттінгер сам зі Львова, політичний діяч, знає українців особисто, по-українськи читає та говорить, навіть знає про діяльність нашого „політика" і значить „набрати" його не вдасться.

Мало хто із нас знає, що секретар Соціялістичного Інтернаціоналу Ю. Бравиталь — це галичанин із Поділля, який теж читає та говорить по-українськи і знає українців. Другим секретарем Міжнародної Організації Вільних Профспілок є поляк Адамчик, а львівський залізничник Максанін є в секретаріяті профспілок у Бельгії. Обидва вони читають українську пресу і знають українців. Те саме й у Франції. Знаємо, що навіть у малій Швайцарії в департаменті поліції читають „Свободу".

Тому наші виступи у пресі мусять бути розважні, продумані, а не такі, що нас, як націю, компромітують та приносять шкоду.

А наша преса виписує часом таке, що краще б про те мовчати, бо це є плюгавлення української політики взагалі.

Треба добре застановитись над тим, якого арґументу вжити у дискусії чи полеміці, а не писати от так, аби комусь допекти.

З друкованим словом, зброєю дуже вразливою, треба поводитись вміло і дуже обережно.

При добрій волі можна це виконати, зберігаючи загальнонаціональні інтереси і партійний престиж.

В ім'я нашої загальної справи виступаймо перед світом із друкованим словом сумлінно і в повному почутті відповідальности так за зміст, як і за форму. Тоді й буде належний успіх із нашої пресової служби.

„БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ" В НОВІЙ РЕДАКЦІЇ

Опера „Богдан Хмельницький", що через неї О. Корнійчук та його жінка Ванда Васілевська провели, мабуть, не одну безсонну ніч, чекаючи „гостей" з НКВД — появилася в новій редакції на сцені Київського оперового театру ім. Шевченка. В попередньому лібретті цієї опери, яке належало перу зазначеного вище подружжя, після її вистави влітку 1951 року, під час декади українського мистецтва й літератури в Москві, орган ЦК партії „Правда" знайшов страшну „єресь". „Знавці" української історії, які працюють в цій газеті, добачили, що в „Богдані Хмельницькому" О. Корнійчука та Ванди Васілевської недоцінено ролю народної маси в національній революції, недостатню увагу приділено Переяславській Раді 1654 року, не виявлено „підступних плянів поневолення України" і з належною вдячністю не відзначено участи Москви в усіх тих подіях.

Після такої критичної оцінки оперу зі сцени знято, а авторам гостро наказано лібретто переробити, відповідно до критичних завваг. Чи не в зв'язку з цією нагінкою здеградовано О. Корнійчука з найвищого державного посту УССР на становище віце-прем'єра? В кожному разі, могло бути далеко гірше. Корнійчук міг під гарячу руку Берії зійти не лише з цього високого державного посту, а й взагалі з літературної арени.

Тепер всі „помилки" направлено і „Богдан Хмельницький" знову на сцені. „Принципіяльна партійна критика", як пише московський кореспондент, допомогла авторам, і совєтська преса присвячує новій опері цілі сторінки дитирамбів.

В новій редакції Богдан Хмельницький та його доба представлені саме так, як цього хоче Кремль „на даному етапі". Правдоподібно, що в святкуванні 300-ліття „возз'єднання" України з Росією, яке переводитимуть большевики в наступному році у найширшому маштабі, цій опері призначена першорядна пропаґандивна роля.

Вилущена з національного змісту, припасована в найменших деталях для служби інтересам московських окупантів, опера „Богдан Хмельницький" Корнійчука-Васілевської (музика композитора К. Данькевича) безперечно, залишиться в історії українського театру, але залишиться тільки як зразок обріхування і фальсифікації української минувшини, як приклад використовування большевиками театрального мистецтва в своїх імперіялістичних цілях.

В новій редакції опери додано дві картини, перебудовано ґрунтовно більшість сцен і введено ряд нових персонажів. Вже з цього видно, як глибоко намагається Москва переорати правдиву історію України, коли навіть написаний вірним її прислужником текст вважає аж за такий відступницький. Зрештою, змінено в опері основну ідею — замість тріюмфу національної народної революції, в новій редакції тріюмфує ідея „возз'єднання". Це в перших же рядках розкриває автор рецензії на першу виставу опери в Києві: „Переяславська Рада 1654 року увінчала боротьбу українського народу проти чужоземних загарбників за возз'єднання з російським народом в єдиній Російській державі. Український народ завжди прагнув до об'єднання, і Богдан Хмельницький, як виразник прагнень свого народу, завершив цю справу".

В новій редакції підкреслено „підступні інтриги української козацької старшини" зроблено притиск на „братах-козаках з Дону, що приєднуються до запорожців", на великій допомозі Москви, до якої Хмельницький відразу ж висилає послів. З персонажів, введених в новій редакції, головну увагу звернено на посла Московщини. „В ньому — пише рецензент — чудово передано могутнє піднесення і патос дружби великого російського і українського народів, величний задум возз'єднання України з старшою сестрою — Московською Руссю"...

Фінальна дія, звичайно, присвячена Переяславській Раді. Московські висланці привозять з Москви грамоту, а всі учасники Ради радісно співають їм „многая літа".

Як пише рецензент, в розкритті головної теми відіграє значну ролю велична російська пісня „Слава", яка проходить через усю музику твору і увінчує його в урочистому фінальному хорі.

Автор рецензії: Аркадій Філіппенко, лавреат сталінської премії через два „і" й через два „п".

Нова „національна" опера, зроблена спільними стараннями віце-прем'єра УССР, його дружини-польки, що до 1939 року не вміла й слова по-українськи, та „мудрої партійної критики" — має цілковито задовольнити вибагливого московського глядача. Родина Корнійчука може сподіватися на черговий орденок з Кремлю. А український глядач в усій тій розгрі в рахубу не йде: він мусить їсти ту московську лемішку, яку йому зварять.

В. С-ко

„КОМПОЗИТОРИ ЛЬВОВА ДО 300-РІЧЧЯ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ УКРАЇНИ З РОСІЄЮ"

„Радянська Україна" повідомляє, що всі львівські композитори мусять писати твори, щоб звеличати 300-річне панування Москви над Україною.

„Заслужений діяч мистецтв композитор Людкевич написав за своїм лібретто оперу „Олекса Довбуш", над постановкою якої тепер працює Львівський державний академічний театр опери та балету.

Композитор Козак закінчив хор на слова Валентина Бичка „В одній сім'ї" і кантату на слова Платона Воронька „Возз'єднання".

Заслужений діяч мистецтв композитор Колесса написав хор про Переяславську раду, композитор Маєрський — смичковий квінтет, теж присвячений цій події.

Лавреат Сталінської премії Кос-Анатольський, композитори Німанд, Солтис, Вимер працюють над хоровими та музичними творами про соціялістичні перетворення в західніх областях України, про дружбу народів, боротьбу радянського народу за мир, про Комуністичну партію Радянського Союзу.

Президія Львівського філіялу Спілки радянських композиторів України готує спеціяльну збірку, до якої увійдуть твори, написані композиторами Львова до 300-річчя возз'єднання України з Росією".

Коли гітлерівська Німеччина захоплювала під час війни чужі країни, то гестапівці заявляли завойованим народам таке: „Ми знаємо, що ви нас не хочете і не любите, і ми не будемо вас змушувати, щоб ви нас любили, ми будемо вас карати за ваші діла проти нас!" А російські захватники змушують український нарід, щоб їх ще величав і дякував за те, що його поневолили.

Дмитро Галичин, Екз. Заст. Гол. УКК

В ПОХОДІ ДО МЕТИ

Звіт з діяльности Українського Конґресового Комітету виголошений на річних нарадах Крайової Ради УКК 10-го жовтня 1953 в Ню Йорку

(1)

П'ятнадцять місяців тому в цьому самому метрополітальному місті радив та виносив свої рішення П'ятий Конґрес Американських Українців, найвища репрезентація нашої американсько - української спільноти. Радив він під знаком чи не найширшого об'єднання, якого будь-коли в новітніх часах добилася українська спільнота в будь-якій країні. Правда, ані на тому Конґресі, ані опісля в нашому Конґресовому Комітеті не було одної думки. Навпаки, між нами були й залишились навіть деякі серйозні розходження в думках і поглядах на поодинокі справи. Одначе, вже на тому Конґресі звела нас разом одна мета й бажання тій меті служити відповідно до найкращих наших сил, вміння і спроможностей. У висліді того Конґресу обрано нас, Український Конґресовий Комітет Америки, та доручено нам здійснювати ті постанови й ухвали, які на цьому Конґресі винесено.

Сьогодні ми зібралися, щоб перевірити, чи добре й гідно ми служимо нашій спільноті, чи сумлінно виконуємо наложені на нас обов'язки та чи виправдуємо те довір'я, яким нас наділили представники нашого громадянства, вибираючи на своїх репрезентантів.

Пройдений нами період часу після останнього Конґресу відносно невеликий. Все ж таки потрібна його перевірка, нам треба оглянутись на нього, відмітити досягнені в ньому успіхи та звернути увагу на невдачі, перевірити їхні причини, бо це допоможе нам в дальшій праці.

Свій звіт я назвав „В поході до мети". До якої мети, яким шляхом, серед яких необхідних і непотрібних труднощів та з якими успіхами й невдачами ішов наш Український Конґресовий Комітет від останнього нашого Конґресу, отже від липня минулого року до сьогодні? На цей запит я міг би відповісти з досить великою точністю, крок за кроком, так, як УК-Комітет ішов-працював. Але на це було б потрібно багато годин часу, якого ми не маємо. Тому дозвольте обмежитися радше до характеристики того пройденого Українським Конґресовим Комітетом шляху в звітовому часі, ілюстрованої тільки замітнішими фактами з нашої праці.

До якої мети?

В своєму поході ми були в тому щасливому положенні, що не потребували сумніватися та шукати, куди нам іти. Ми бо мали точно визначену мету, яка присвічувала нам шлях і якої ніщо не всилі заслонити, хоч наші власні розбіжності думок могли її часом притемнювати. Ця мета визначена в Американській Деклярації Незалежности, з одного боку, а в одвічних змаганнях українського народу, зокрема в історичному універсалі Української Народної Республіки з 1919-го року — з другого. В Деклярації Незалежности визначено „самонаявну Правду, що всі люди сотворені рівними, що вони наділені їх Творцем невід'ємними правами, як Життя, Вільність та змагання до Щастя". В пам'ятному універсалі з 1919-го року український нарід через свою Центральну Раду зголосив своє право до тих „самонаявних Правд". Нашою метою в звітовому часі, як і по всі часи було й повинно залишитись збереження й забезпечення тих самонаявних Правд в цій нашій прибраній американській Батьківщині, та робити все можливе, щоб допомогти здобути їх знову для нашого многострадального українського народу.

Проблеми

На чоло усіх численних та різноманітних проблем, з якими УККомітетові доводилось зустрічатись і їх розв'язувати в звітовому часі, висунулись дві головні, яким треба віддати дещо більше уваги. До цих двох проблем зараховую нашу акцію у зв'язку з внесеною конґресменом Лоренсом Смитом в Палаті Репрезентантів резолюцію ч. 58, та нашу участь у піддержуваних американськими офіціяльними чинниками зусиллях американських приватних кол довести до створення спільного антибольшевицького фронту екзильних груп з Совєтського Союзу. Першу справу з'ясував уже голова, професор Лев Добрянський, який тією справою в першу чергу займався. Все ж таки я дозволю собі до цього ще кілька завваг додати.

Це вже відомо, що резолюцію, яка мала б рекомендувати урядові З'єдинених Держав нав'язати безпосередні дипломатичні зв'язки з підсовєтськими республіками Україною й Білорусєю та обмінятись з Києвом і Менськом дипломатичними представниками, інспірував Український Конґресовий Комітет. Ми не маємо жадних ілюзій щодо можливостей практичного здійснення тієї резолюції, але вже сам процес її розгляду в Конґресі З'єдинених Держав робить, в нашому розумінні, величезну прислугу не тільки українській справі, але й З'єдиненим Державам та вільному світові в їх психологічній війні проти большевизму. Розгляд тієї резолюції в Конґресі та викликане тим заінтересування нею екзекутивним відділом нашого уряду, зокрема Державного Департаменту, видвигає в цілій ширині проблему української державности на порядок дня американської практичної політики. Про широку акцію УККомітету в тій справі, зокрема про справжній „Український День" в Конґресі під час свідчень наших українських і американських представників в справі тієї резолюції, як теж акція наших відділів для прихилення для тієї резолюції опінії поодиноких законодавців — відома нашому загалові з преси, як і з вияснень голови УКК. Вважаю, що резолюція ч. 58 та акція в тій справі становить одне з найбільших досягнень акції Українського Конґресового Комітету на користь української визвольної справи та американської ініціятиви в психологічній війні проти большевизму. Цього успіху не можна б було добитись, якщо б Український Конґресовий Комітет своєю загальною акцією й репрезентацією не здобув собі належного довір'я й авторитету в американській публічній опінії та в американських урядових колах. Дальше використання й капіталізація того довір'я й авторитету для добра Америки й українського визволення — це велике завдання УККомітету теж і на майбутнє.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ДВІ УКРАЇНСЬКІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НА ПРИЙНЯТТІ В ЧЕСТЬ М-М ПАНДІТ

В середу, 11 листопада американська жіноча організація Вімен Ін Ди Ворлд Афферс (Жінки в світових справах) улаштувала снідання в честь теперішньої голови Генеральної Асамблеї ОН, м-м Лакшмі Пандіт.

Склалося так, що на цьому сніданні були репрезентації українських жінок по той бік Залізної Завіси. Від підсовєтської України була присутня пані-товаришка Е. Н. Хохол, делеґатка на Генеральну Асамблею, і представниці Об'єднання Українських Жіночих Організацій, п. п. Стефанія Галичин, Л. Івченко та Ева Піддубчишин.

Довідавшись, що за столом 16 сидітиме українська совєтська делеґатка п. п. Галичин і Піддубчишин пішли перед початком промов до столу, щоб познайомитися з підсовєтською делеґаткою і побачити, чи вона хоч уміє говорити українською мовою. Але совєтські делеґації затрималися і прийшли вже майже перед початком промов. Тому п. п. Галичин і Піддубчишин залишили пані Хохол записку, що хотіли б зустрінутися з нею після снідання і поговорити. Та коли тільки скінчився сніданок і пані з Об'єднання рушили до столу підсовєтських делеґацій, від делеґаток не було вже й сліду — вони вийшли і таким чином ухилилися від розмов, не залишивши навіть записки, що, мовляв, перепрошуються чи не мають часу.

Сам ленч пройшов у дуже приязній атмосфері. Пані Пандіт привітала конґресменка п. Френсіс Болтон, та сама, що була головою підкомісії Конґресу, яка вирішила питання про потребу відкрити американську амбасаду в Києві і нав'язати безпосередні дипломатичні зносини між З'єдиненими Державами й Україною. Після сніданку п. Галичин мала нагоду подякувати п. Болтон за її підтримку резолюції ч. 58 і вияснила їй, що українська делеґація в ОН не репрезентує українського народу. П. Болтон відповіла, що вона знає про Україну більше, ніж українці думають, що вона знає.

Основним промовцем була п. Пандіт, яку представила присутнім суддя пані Дороті Кеньйон. Пані Пандіт згадала в своїй промові, що індуси боролися за свою незалежність вперш у чергу тим, що кожен вдосконалював сам себе і тільки завдяки гідності кожного революційного борця за незалежність Індії змогли вони перемогти найбільшу імперію, яка тільки існувала на світі. Але поборовши устрій, індуси зберегли в собі пошану до англійського народу і тепер можуть співпрацювати з ним разом. Також м-м Пандіт підкреслила, що Індія має демократичний устрій не тому, що їй хтось такий устрій накинув, а тому, що вони, ще будучи залежними, прагнули такої демократії. Особливо вона наполягала на тому, щоб люди вже перестали говорити про мир, а почали, кожен на своєму місці, робити щось конструктивне, що могло б допомогти реальному ствердженню миру на землі.

П. Піддубчишин, після закінчення промови, підійшла до п. Пандіт і, подякувавши їй за гарну і інспіруючу промову, додала, що, як українка, радіє тим, що Індія вибороля собі незалежність. Що Україна вже так само довго бореться за свою незалежність, але має те нещастя, що поневолена тепер росіянами, які не розуміють благородних методів боротьби між народами. П. Пандіт відповіла, що вона розуміє ситуацію України дуже добре.

Під час самого сніданку і після нього українки з Об'єднання мали змогу і нагоду говорити з представницями різних країн, при чому виявилось, що невтральні швайцарки дуже добре розуміють також ситуацію в Україні.

Сніданок був влаштований спеціяльно на День Перемир'я, що вже само собою ніби закликає — як сказала п. Пандіт — „до перегляду минулого, сучасного і майбутнього всього світу і кожного народу зокрема".

Л. К.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ПРИЇЖДЖАЙТЕ ДО АРІЗОНИ

Проживши в Америці понад 40 років, зарабляючи тяжко гріш, ми з жінкою втратили здоров'я. Жінку мучила дихавиця, а мені ревматизм унерухомив ноги і я шість років не ходив. Діти допомагали нам, як могли. З Шікаґо перевезли нас до Мішіґену, де вліті прекрасно, зате взимі і навесні хай Бог боронить! Шукаючи спасіння, переїхали увесь берег Атлантику, від Мішіґену до Флориди, але полегші не мали. Тоді переїхали вздовж від Атлантику до Лос Анджелесу, бачили багато гарних околиць, але здоров'я наше не кращало. Лікарі радили їхати до Арізони, натомість люди оповідали різні страхіття про ту Арізону. Казали, що там вліті така спека, що висихає геть вся вода у ріці і тоді життя завмирає; що туди воду привозять з далеких гір волами; що там вітри такі страшні, що хати піском заносить; що там можуть жити лише індіяни, які харчуються соком з кактусів, але той сік такий, що наші люди від нього конають.

Проте діти намовляли, і якось восени завезли таки до Фініксу. З наших людей ми тут нікого не зустріли, були самі без дітей, і нам, хоч як покращало на здоров'ї, проте було ніщо не миле — ні ясне сонце, ні тепла та суха погода, ні співи пташок, ні прекрасна зелень по вулицях міста. Ми собі гадали, що як нам покращало, то і в Мішіґені буде так само. Тому кинули все, й поїхали до Мішіґену. А як висіли в Бентон, а там сніг, дружині затисло в грудях, вона посиніла і ледве промовила: „Куди ти мене привіз, ніби до айсбакси всунув мене слабу".

Пізніше наших двоє дітей переїхали до Лос Анджелесу та забрали й нас. Там все гарно, але мряка, а до неї ще й дим від нафтових рафінерій. Не було ради, треба було втікати. Сказали дітям, і вони нас відвезли до Фініксу. Тут ми ще підкріпились на здоров'ї, цим разом ще більше і думали, що вже здорові. Заскучали за дітьми і знову кинули все те й поїхали. Цим разом нас зустріло, крім дітей, дощ, холод, вітер. Дружина знову не дише, часом, думаю, що прийшов кінець моїй старенькій.

Зате Фінікс був у нашій уяві. Бо там ні сльоти, ні холоду, навіть взимі тепло та приємно. Але як туди їхати, коли там нема ні одної нашої душеньки, тут ми маємо нашу церкву, клюб, Народний Союз, а там нічогісінько нема. А як притисне дихавиця мою стару, а мене як хоплять корчі за ноги, то відразу думаю: нехай все це комусь, а ми, старі, поїдемо до Фініксу. Тільки нагадали дітям, як вони нас до „ормобіла" і гайда до Арізони. Знайшли нам мешкання, а самі назад.

Другого дня я здибав словака, журюсь йому, що нема наших людей, а він бере мене на кару, і за хвильку перед якоюсь хатою кричить: „Семене, ось краян тебе шукає!" І тут до нас заговорив чоловік по-українськи. Я мало не зомлів від радости, а в душі подумав: Як то Бог милосердний порозкидав наших людей по цілому світі. Другого дня притяг я сюди вже й свою стару. За вечір зійшлось поверх півтора десятка людей, як було колись, в краю сходились погуторити до когось у хату. Все це були українці, і наша душа заспокоїлась, бо ми тут довідались, що тут є багато наших людей, є український народний дім, є відділ УНСоюзу, є українська бібліотека при УНСоюзі. Чули ми, що диліми буде заснована жіноча організація та що інженери Є. та К. закладають гурток шахістів. Чуємо, що ближчим часом сюди приїжджає український священик, отже постане українська церква, хоч понад 2 тисячі місцевих поляків своєї церкви не мають. Довідались ми, що тут один українець має велику бару, а другий ресторан, один має майстерню радіяторів до авт, ще два займаються будовою будинків, одна жінка має „мотел", одна має десятки будинків, один відчиняє кравецький варстат. Отже, як бачимо, тут є все те саме, що й по інших містах, тому ми, не думаючи більше, купили собі будинок та й осіли тут жити. Бо це місто є, мабуть найкраще в світі.

Олекса Вовчук
715 E. Coronado Rd.
Phoenix, Arizona.

ДО КОНЦЕРТІВ М. МІНСЬКОГО

Михайло Мінський

Заповіджений на неділю, 15-го листопада концерт баритона Михайла Мінського (в Ню Йорку в залі Фешен Інститут, а в Филаделфії, в неділю 29-го листопада в залі Горож. Клюбу при Френклин стр.) буде справжньою новинкою в українському культурно-мистецькому житті. Це вперше в наших концертах в Америці виступлять як акомпаніятори своїх власних творів і спів-виконавці програми три передові українські композитори, яких доля закинула на цей континент й які проживають тут на сході.

В концертах співаків, чи взагалі будь-яких солістів чи ансамблів, приявність композитора творів, які виконуються в даній програмі, має завжди особливе значіння: значіння авторитетности виконання, яке тоді йде по лінії вимог композитора й найближче до його творчих й виконавчих намірів, задумів й бажань.

Михайло Мінський, відомий серед нашого громадянства як один з найкращих й найбільш активних артистів-співаків молодшої ґенерації, реалізує оригінальну, нову й дуже щасливу думку: зложити програму своїх концертів у Ню Йорку і Филаделфії виключно з творів наших трьох передових композиторів та просити їх особисто виступити в згаданих концертах, для виконання фортепіянових партій своїх вокальних творів.

Ці композитори це Володимир Грудин, Антін Рудницький і Микола Фоменко — кожний з них зокрема діяльний і заслужений в українській музиці від довших літ, кожний з них — один з будівничих сучасної української музики і її чільний представник. І кожний з них дав до розпорядження солістові концерту, Михайлові Мінському, свої нові чи пак невиконувані твори, так, що вся програма концерту буде майже без винятку новою й невідомою.

Коли згадаємо, що до не так давна уся наша існуюча вокальна література для баритона складалася з творів, які буквально можна було порахувати на пальцях, а тепер в одному тільки концерті можемо почути кільканадцять нових творів і то тільки трьох композиторів — коли це собі усвідомимо, тоді мусимо й зрозуміти важливість і розмах розвитку нашої сучасної музики. А одночасно з тим мусимо зрозуміти й важливість таких концертів, як власне згадані, задумані й влаштовані Михайлом Мінським.

Для любителів музики взагалі, а української зокрема, це рідкі і прецікаві імпрези.

Н. М.

INTERNATIONAL STUDIES
RUSSIA AND EASTERN EUROPE
МІЖНАРОДНІ СТУДІЇ
РОСІЯ І СХІДНЯ ЕВРОПА

Bolshevism: An Introduction to Soviet Communism, by Waldemar Gurian.

Большевизм: Вступ до совєтського комунізму, написав Вальдемар Ґуріян, $3.25.

Професор Ґурія дає ясний і переконливий огляд большевизму, з'ясовуючи його прикметні основні риси і соціяльну та політичну релігію. Істоту сучасного комунізму розглядається як історично-соціяльну силу, яка впливає на розвиток історично-соціяльних подій і сама стоїть під їх впливом.

„...Він особливо вартісний тому, що вичерпно пояснює основні чинники, які спонукують совєтський режим контролювати всі ділянки життя і керувати ними, та стверджує джерела месіяністичної цілі совєтських лідерів, що самі себе призначили. Це найкраща студія для зрозуміння сили і слабости совєтської ідеології". — Філіп Е. Мозлі, професор міжнародних зв'язків, Російський Інститут, Колумбійський Університет.

Pan-Slavism: Its History and Ideology, by Hans Kohn.

Панславізм: Його історія і ідеологія, написав Ганс Кон, $6.25.

Це перша книжка англійською мовою, яка подає суцільний огляд і аналізу слов'янського націоналізму, від початків після наполеонівських воєн до найвищого розвитку в другій світовій війні і після неї. Загальний перегляд джерел, що на них спирається ця книжка, допоможе публіці, яка читає по-англійськи, краще зрозуміти цілість взаємин між Росією і Европою та між самими слов'янськими народами.

Diplomacy in a Whirlpool: Hungary Between Nazi Germany and Soviet Russia, by Stephen Kortesz.

Дипломатія у крутежі: Мадярщина поміж нацистською Німеччиною і Совєтською Росією, написав Степан Д. Кертес, $4.75.

Історію тоталітарного підбою Мадярщини нацистами і червоними режимами яскраво представив автор, який працював у мадярському міністерстві закордонних справ під час війни і в післявоєнних роках. Тому, що д-р Кертес є активним учасником подій, про які оповідає, і водночас політичним письменником, що вміє аналізувати ситуації, ця книжка стала поважним вкладом в сучасну історичну літературу.

Soviet Imperialism: Its Origins and Tactics, edited by Waldemar Gurian.

Совєтський імперіялізм: Його походження і тактика, видав Вальдемар Ґуріян, $3.75.

У цій книжці зібрано докази совєтського імперіялізму, що про нього висловлюється також багато осіб, відомих із політичних дослідів у цій країні. Н. Тімашов із Фордгаму, Майкел Пап з Норт Даму, В. Вайнтравб з Гарварду, Р. Пайпс з Гарварду, Ф. Барґгурн з Єйлу і Лінґ Найджуї дискутують з різних вихідних точок питання: Хто є ворогом — російський імперіялізм чи совєтський комунізм? Які є взаємини між агресивною тактикою СССР і традиційною російською політикою? Чи З'єдинені Держави мають підтримувати визвольницькі рухи неросійських груп в Совєтському Союзі, чи вони мають обмежитись до поборювання совєтського комунізму?

У вашій книгарні
UNIVERSITY OF NOTRE DAME PRESS
Notre Dame, Indiana

ВСЯЧИНА

Найстарший музей у З'єдинених Державах знаходиться в місті Чарлстоні, Південна Каролайна. Він був закладений 1773 р., за три роки перед проголошенням Декларації Незалежности, з метою „збирати якнайновіші та найцінніші матеріяли з історії стейту". Там є багато цінних експонатів з історії опанування нової країни.

o

Стейт Вашинґтон, найдалі на північ висунений з усіх тихоокеанських стейтів, святкує цього року соту річницю своєї організації в територію. Стейтом він став у році 1889.

З наших буднів

ЖІНОЦТВУ В АЛЬБОМ

Перед відкриттям Міжнародної Жіночої Виставки, в розмові з одною з пань із нашого Виставового Комітету, я дозволив собі на таке „недискретне" питання:

— А як було цього року у Вашому Комітеті, спокійніше, як минулого? Обійшлося без „война"?...

Пані Комітетова подивилася на мене з зацікавленням:

— А ви справді подобаєте на гумориста. Як же ви хотіли, щоб у Комітеті засідало сорок сім жінок — і не було сварки?!

...Була „война", чи не була, але кінець діло хвалить — каже народня мудрість. А кінець діла був похвальний, про те немає сумніву. З-поміж кількох десятків різнонаціональних „стендів", чи павільйончиків, наш український „музей" (як його назвала пані Пелешок у центрі виставки і додаткова „хатка за селом" — все ж таки найбільше притягали увагу відвідувачів. Експонати, підобрані дбайливо, із мистецьким смаком, радували око різноманітністю та багатством кольорів. Не менше втішали око (головно мужчин) симпатичні господиньки в національних строях, що стояли за „стендами". Так воно є і було споконвіку, що миле дівоче личко робить, нераз, кращу пропаганду, як стоси пропаґандової біблії.

З журналістичного обов'язку нотую, що Пані з Комітету чули жаль до наших мистців, бо не одержали від них картин на малярську виставку. Трохи дивно чути про це, знаючи про виняткове куртуазне відношення до жіноцтва пана Голови Спілки Образотворчих Мистців.

Га... а тепер про концертову програму, що відбулася в суботу, 7 листопада... Ніхто не відважиться сказати, що програма була погана під мистецьким оглядом, борони Боже! Але Аранжерки забули, мабуть, одне: що виставкова заля 71-го Арт. Реґіменту, це не Карнеґі Гол, ані не заля Літ. Мистецького Клюбу. Ані не форум Об'єднаних Націй! Щоб бути щирим, то виставка викликала, часом, враження напів базару, а напів люнапарку. Тут печуть паляниці, там демонструють електричні огрівалки, показують расових собачок, реклямують швейні машини і найновіші лінґвафони — взагалі торгують всім можливим крамом. Шум, гармидер, як на ярмарку у Бродах. Чи в такому розгардіяші варто пакувати до програми п'ять солісток (виступало тільки три) та витрачувати півгодини дорого заплаченого часу на патріотичні промови для своїх земляків?

Один яскравий приклад — цим разом із сусідського подвір'я. Напроти нашого „музею" стояв польський кіоск, приоздоблений великими портретами чотирьох їхніх героїв, „що пробили діри в залізній куртині": Ярецкого, Язьвінського, Гайдукевіча і проф. Коровіча. А зараз, поруч, дві паннусі продавали гарячу ковбасу... Можете собі уявити — що більше притягало публіку: портрети героїв, чи запах гарячої ковбаси... А може це була така хитро подумана комбінація: пропаґанда через шлунок?

Так, чи так, а на подібних видовищах найбільше „беруть" глядача: екзотика, рух, темпо, кольори. Найменше — наша традиційна балаканина. Минулорічна наша програма тим і мала успіх, що дала чужому глядачеві мальовничий показ народноїноші та багату танкову програму. Це і притягнуло нам поважний процент американців на цьогорічну програму. Я не міг би присягнути, чи ті самі американці прийдуть на нашу програму на другий рік — після „заслухання" цьогорічної.

Колись прихильний нам, закордонний дипломат, сказав нашим політикам:

— Ви, українці, просто не маєте щастя: як маєте товар на продаж, то нема покупців. Як є покупці — ви не маєте товару. А коли є покупці і товар, то ви не вмієте його продати.

Sapienti sat! Ікер.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього після короткої а важкої недуги відійшов у вічність дня 5 листопада 1953 року на 29 році життя мій тіточний брат

ДМИТРО СОКОЛОВСЬКИЙ (Ґедз)

В неділю 8-го листопада о год. 2-ій при численній участи парафіян гр.-кат. церкви Найсвятішого Серця в Бінґемтоні, православної церкви св. Івана в Джансон Сиіті; групи Друзів з Пассейку, Ню Джерзі, Джерзі Сиіті і Клівленд відпровадили ми невіджалованого Покійника на місцеве гр.-кат. кладовище.

Не всилі висловити всім зокрема свої слова вдячности за за віддання останньої послуги Покійному та звеличання похорону своєю численною участю, отсею дорогою складаю Всім найсердечнішу подяку, а передовсім Всч. о. Андрейчукові гр.-кат. пароховi церкви Найсвятішого Серця за відправу похоронних Богослужб та теплі слова в далеку путь Покійного над його домовиною в церкві.

П. м-рові Василеві Гірному і п. Осипові Купранцеві з Клівленду за зворушливі прощання над могилою від Української Громади і найближчих Друзів.

Членам мішаного церковного хору під орудою п. проф. Василіва і мужеського хору під орудою п. д-ра Ярослава Кокорудза за співучасть в похоронних відправах та відспівання прощальної стрілецької пісні „Видиш брате мій".

Зокрема складаю щиру подяку Друзям з Джансон Сиіті за працю при відкритті могили, а Вп. Панству Чопякам, власникам похоронного заведення за взірцеву організацію похоронів.

Хай Всевишній сторицею Всім винагородить.

Кузин: ТЕОДОР ЮНКО і МАРІЯ.

Джансон Сиіті, 11 листопада 1953.

Спорт

„ФОРТ МІД" — УСТ „ДНІПРО" БАЛТИМОР, МД. 2:1 (1:0).

Кілька днів перед зустрічю обидвох команд, місцева преса повідомляла, що змагання двох чолових дружин ліги відбудуться в п'ятницю, 30 жовтня 1953.

Хто прийшов на змагання — не розчарувався. Обидві дружини запрезентували себе як найкраще, а любителі футболу говорили, що Балтимор давно не бачив такої гри. Для інформації подають, що „Форт Мід" це військова дружина, в складі якої грають „міжнародні змагуни" з поважним українським відсотком.

Змагання провадились вечором, при освітленій рефлекторами площі. Обидві дружини, що грали, менш більш, короткими подачами, відзначались завзятістю і охотою перемогти. Гра весь час ведена у скорому темпі — без виразної переваги котроїсь з дружин.

Найменша помилка грозила втратою воріт. В двадцять другій хвилині гри одно необачне заграння наших тилів і „Форт Мід" добуває ведення. Вирівняння впало в 46 хвилині з „пекольної бомби" Мар'яна Кашевки, а рішаючі ворота добуває „Форт Мід" у 68 хвилині.

Хто знає, як були б закінчились ці змагання, якби не нещастя, що зустріло згадуваного повище М. Кашевку. На 71 хвилині гри цей змагун, в зударі з противником, нещасливо вивихнув собі ногу в коліні. Втрата цього змагуна кошувала „Дніпро" програ і зменшення оправданих надій на здобуття першенства місцевої Національної Ліги.

УСТ „ДНІПРО" БАЛТИМОР МД. — КІКЕРС БАЛТИМОР МД. 4:0 (1:0).

Балтимор, Мд., неділя 1 листопада 1953.

Недільні змагання за мистецтво Національної Ліги, по нецікавій, оспалій грі, виграли „Дніпровики" легко. Одначе перебігом гри не можна бути вдоволеним.

Дружина, що так гарно запрезентувала себе в п'ятницю на змаганнях з „Форт Мід", в неділю, майже в тому самому складі, була не до пізнання. Це, можливо, дасться пояснити тяжкими змаганнями відбутими в п'ятницю та стратою одного з кращих змагунів М. Кашевки. Не без впливу тут буде, думаю, і суботній „Головій дейс". Щастям було, що і німці, здається, грішили тим самим. Ворота добули: Олег Тригубенко 3 і Олекса Васанський.

Склад дружини: М. Гринчишин, М. Венгер, М. Царик, С. Купчик, В. Коваль, В. Радзикевич, І. Леляків, Ю. Чумак, О. Тригубенко, О. Васанський, М. Сорока.

П. — вич.

„Нехай кожний старається побачити цей чудовий фільм".

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками п'ятнадцятимільйонового Союзового майна!